

УДК 338.486.1.025.1

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

*Ячнюк М.О.**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

У статті автором досліджується система державного та місцевого управління туристсько-рекреаційною діяльністю. Розкрито недоліки місцевої системи управління туризмом та пропонуються шляхи вирішення даної проблеми.

Ключові слова: механізм, державне регулювання, місцеве управління, туристична галузь, регіональна політика.

Вступ. Сучасна туристична індустрія у світовій господарській системі посідає провідні позиції: на неї припадає близько 10% від виробленого у світі валового продукту, близько 30% світової торгівлі послугами, 7% загального обсягу світових інвестицій, 11% світових споживчих витрат. За даними Всесвітньої Туристської Організації, за останні 16 років доходи від міжнародного туризму зростали всередньому на 9% в рік. Для більш ніж 40 країн світу туристична галузь є основним джерелом надходжень національного бюджету, а для 70 – однією з трьох його основних статей. Тому туристична галузь є специфічним і досить складним об'єктом державного управління. Аналіз, проведений Всесвітньою Туристичною Організацією, свідчить, що в більшості країн світу державна туристична політика впроваджується безпосередньо через центральні органи виконавчої влади – національні туристичні організації, інші інститути, а також опосередковано за допомогою правових важелів, підтримки туристичної інфраструктури і міжнародної політики.

Туризм як соціально-економічне явище все більше набирає всіх ознак самостійної галузі національної економіки. По-перше, його суб'єктами є досить однорідні за призначенням і технологією виробництва товарів і послуг підприємства (туристичні бази, готелі, фірми, транспорт, зв'язок тощо). По-друге, поступово вдосконалюється система управління туризмом, логічним завершенням якої сьогодні є центральний орган виконавчої влади в галузі туризму України. І, по-третє, незважаючи на значну диверсифікацію, у туристичній індустрії створюється однорідна за цільовим призначенням продукція.

Визначаючи наявність значного рекреаційно-туристичного потенціалу в Україні та наявність усіх ознак самостійної галузі національної економіки, актуальною є постановка питання про необхідність вироблення чіткої державної політики у сфері туризму і впровадження дійових механізмів управління. Як свідчить зарубіжний досвід, для отримання максимальної вигоди від туризму кожна держава вдається до таких заходів і розробляє

туристичну політику, яка є одним із видів соціально-економічної політики держави.

Аналіз попередніх досліджень. На сучасному етапі розвитку України актуальними стають питання щодо створення ефективної структури управління туристичною галуззю на всіх рівнях, децентралізації та деконцентрації влади з чітким визначенням повноважень кожного її рівня. Перетворення України на туристичну державу світового значення вимагає також забезпечення координації діяльності різних галузей економіки, від яких залежить якісне надання туристичних послуг, зокрема транспорту, торгівлі, виробництва сувенірної продукції, видавничо-рекламної діяльності тощо. Аналіз наукової літератури дає змогу виділити такі напрями дослідження туризму, як соціальний, історичний, економічний, правовий, міжнародний та ін.

Теоретико-методологічні аспекти туризму, історію його розвитку як в Україні, так і за рубежом, окремі питання управління галуззю вивчали відомі вітчизняні вчені: В.К. Федорченко, В.І. Цибух, А.Т. Матвієнко, М.П. Крачило, С.І. Попович, Г.П. Науменко, С.В. Хлоп'як, І.М. Школа, В.С. Ковешніков, М.І. Долішній та ін.

Питанням менеджменту і маркетингу туризму присвячені роботи зарубіжних науковців В.А. Квартального, М.І. Кабушкіна, В.Г. Гуляєва, В. Мідлтона, Г.Ф. Шаповал. Вітчизняні дослідники В.К. Євдокименко, В.І. Мацола, М.Б. Онисько, О.М. Савченко особливого значення надавали регіональним аспектам розвитку туристичної галузі. Проте, достатньої уваги не приділялося напрямкам розвитку туристичної галузі на регіональному та місцевому рівнях.

Метою статті є розгляд та вдосконалення системи управління туристсько-рекреаційною діяльністю державному та місцевому рівнях.

Результати досліджень. Формування ефективного механізму управління в туристичній галузі як необхідна передумова перетворення її на провідну галузь економіки України, сьогодні фактично не можливе без проведення виваженої регіональної політики, покликаної децентралізувати державні управлінські функції у цій сфері, зокрема шляхом

делегування широкого обсягу адміністративних, соціально-економічних та фінансових прав місцевим владним структурам. З огляду на необхідність регіоналізації реформ сьогодні надзвичайно актуальними є наукове обґрунтування місця та ролі туристичної сфери в системі соціально-економічних пріоритетів регіонального розвитку, розробка методологічної оцінки соціально-економічної та екологічної ефективності освоєння туристичного потенціалу регіонів, вироблення теоретичних основ формування регіональної туристичної політики та механізмів її практичної реалізації в контексті досвіду країн з розвинутою туристичною галуззю.

Отже, державне регулювання туристичною діяльністю – це сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу органів державної влади на розвиток туристичної галузі і створення умов для ефективної співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування та приватного сектора щодо розвитку туризму через різні механізми: адміністративні, організаційні, економічні, правові, екологічні тощо.

Регулювання розвитку туристичної індустрії на державному рівні необхідне з метою:

- збільшення валового національного доходу від рекреаційно-туристичної діяльності;
- захисту споживача туристичних послуг;
- організації рекреаційно-туристичної діяльності у цивілізованих рамках;

Основними цілями державного регулювання в галузі туризму є:

- забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, відновлення і зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля;

- безпека туризму, захист прав та законних інтересів туристів, інших суб'єктів туристичної діяльності та їх об'єднань, прав та законних інтересів власників або користувачів земельних ділянок, будівель та споруд;

- збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання, охорона культурної спадщини та довкілля, врахування державних і громадських інтересів при плануванні та забудові територій;

- створення сприятливих умов для розвитку індустрії туризму.

Регулювання туристичною діяльністю в Україні здійснюється системою органів, що представляють майже всі гілки та рівні влади, причому, до цих процесів мають відношення не лише структури, що спеціалізуються на туризмі, але й інші, що обумовлено його специфікою.

Відповідно до законодавства, регулювання в галузі туризму здійснюється Президентом

України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади в галузі туризму, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також іншими органами в межах їх компетенції. Але зупинимося детальніше на місцевому управлінні.

Наше дослідження полягає в оцінці стану діяльності органів влади та місцевого самоврядування в сфері розвитку туризму, ролі профільних об'єднань та громадських організацій в управлінні туристичною галуззю. Предметом дослідження виступає система заходів та діяльності органів влади та місцевого самоврядування в сфері розвитку туризму, ролі профільних об'єднань та громадських організацій в управлінні туристичною галуззю. Отже, якщо розглянути повноваження місцевих органів управління туристсько-рекреаційною діяльністю, то можна виокремити певні недоліки.

Серед найбільш серйозних проблем виділяються наступні: відсутність

Кваліфікованих кадрів, брак реклами, недосконале законодавство, відсутність інфраструктури, невідповідність ціни і якості. Щоб ефективно вирішувати вищезазначені проблеми, слід перш за все, прийняти нове законодавство у туристичній сфері, змінити систему формування навчальних програм у вищих навчальних закладах, здійснювати рекламні заходи, забезпечити підтримку з боку владних структур, здійснювати кращий підбір кадрів. Також, слід налагоджувати співпрацю між підприємствами, надавати дешеві кредити, залучати потужних інвесторів, здійснювати заходи, які сприятимуть встановлювати ціни, що відповідатимуть якості туристичних послуг, формуватимуть конкурентноздатний ринок.

Потребує удосконалення податкова політика, необхідно вирішувати проблеми комунального господарства територій, де активно розвивається туристична галузь. Назріла необхідність покращення діяльності органів місцевої влади, особливо у сфері сприяння ведення туристичного бізнесу. Третина підприємств (організацій) вважають, що дійсна політика та програми не будуть достатніми та ефективними, щоб керувати їхнім бізнесом в найближчі п'ять років.

Від органів державної влади та місцевого самоврядування підприємства туристичної індустрії очікують допомоги в здійсненні рекламно-інформаційної компанії. Необхідно реформувати туристичну галузь. Серед напрямків реформування туристичної галузі, перше місце належить реалізації туристичних проектів, прийняття закону у сфері розвитку сільського зеленого туризму,

прийняття на роботу молодих та амбітних працівників. Що стосується кадрового забезпечення туристичної галузі, то тут спостерігається найбільший дефіцит обслуговуючого персоналу, екскурсоводів, менеджерів туризму, перекладачів, маркетологів.

З метою покращення стану справ в галузі туризму Управління туризму обласних державних адміністрацій повинно здійснити наступні першочергові заходи:

- здійснювати інформаційне забезпечення розвитку галузі;
- сприяти створенню центру підготовки та підвищення кваліфікації кадрів;
- здійснювати юридичну підтримку туристичних підприємств;
- забезпечувати надходження коштів до бюджету;
- вживати заходів щодо покращення інфраструктури.

Розвиток туризму в регіоні має на меті:

- пропагувати регіон як атрактивну місцевість для розвитку туризму;
- формувати чіткий і специфічний його імідж, що відрізняє регіон від інших;
- створювати умови для підвищення доходів та збільшення зайнятості населення регіону;

- заохочувати та стимулювати прибуткові інвестиції туризм для вдосконалення та розширення інфраструктури регіону;

- збагачувати культурне життя та розширювати освітню мережу регіону.

Висновки. На нашу думку головною умовою регіонального розвитку туризму є конкретний розподіл повноважень та матеріальних ресурсів між центральними та регіональними органами влади в галузі туризму, про що свідчить необхідність делегування органам місцевого самоврядування повноважень щодо розвитку місцевого туризму, зокрема щодо створення регіональних туристичних корпорацій, туристичних інформаційних центрів, розбудови туристичної інфраструктури, залучення інвестицій тощо.

Список літератури

1. Близнюк А.М., Коніщева Н.Й., Давиденко Л.І. Координація дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері туризму на обласному рівні // Вісник ДІТБ. – 2005. – № 9. – С. 8–15.
2. Закон України про внесення змін до Закону України “Про туризм” від 18 листопада 2003 р. № 1282-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 50. – Ст. 2600.
3. Кабушкин М. Менеджмент туризму. – Мн.: Екоперспектива, 2002. – 303 с.

Ячнюк М.О. Система управления туристско-рекреационной деятельностью. В статье автором исследуется система государственного и местного управления туристско-рекреационной деятельности. Раскрыты недостатки местной системы управления туризмом и предлагаются пути решения данной проблемы.

Ключевые слова: механизм, государственное регулирование, местное управление, туристическая отрасль, региональная политика.

Yachnyuk M.O. The control system of tourist and recreational activities. In this article the author examines the system of state and local government tourism and recreational activities. Exposed shortcomings of local tourism management and the ways to solve this problem.

Key words: mechanism, regulation, local government, tourism industry, regional policy.